

VI. Trestní ustanovení.

Prodávání léčebných prostředků, jichž prodej všeobecnou normou lékárnickou nebo zvláštními předpisy k obzvláštní opatrnosti zavazuje, tvoří, nešetří-li se těchto předpisů, přestupek a trest stihne jak majitele, tak i pomocníka (§§ 345 a 346 tr. z. §§ 610 a 611 voj. tr. z.). (Trest, nemá-li majitel o tom vědomosti: 25 zl. až 50 zl., po druhé 50 zl. až 100 zl., po třetí odejmutí oprávněnosti ku vedení lékárny; má-li o tom vědomost: 50 zl. až 100 zl., po druhé 100 zl. až 200 zl. po případě 1 až 6 měsíců tuhého vězení.) Prodej tajných prostředků jest zapovězen (pat. ze dne 25. listopadu 1775).

Dopustí-li se provisor při dohledu nedbalosti nějaké, dopouští se přestupku, který se poprvé vězením od tří dnů do jednoho měsíce, po druhé ztrátou služby tresce. Věděl-li o prodeji zapovězeného léku, trestá se tuhým vězením od 1 do 6 měsíců. Kromě toho prohlásí se nezpůsobilým ku další službě v lékárně (§ 347 tr. z. § 612 voj. tr. z.). Pomocník lékárnický, který zapovězený lék s vědomím svého pána prodá, trestá se vězením od 1 do 3 měsíců, a stalo-li se tak bez vědomí pánova, tuhým vězením od 3 do 6 měsíců. Opakuje-li se přestupek, dlužno připojiti k rozsudku, že odsouzenému list na vyučenou odejmut a on uznán býti má za neschopného, dále jako pomocník lékárnický sloužiti (§ 348 tr. z., § 613 voj. tr. z.).

Byl-li lék chybně neb z látek připraven, které své léčivé moci již pozbyly, byl-li zpracován nebo uschován v nádobě nečisté, která ve svých částech nebo následkem jiných směsenin, které v ní dříve byly, zdraví jest škodlivá, dopouští se pomocník, majitel nebo provisor lékárny, pokud jeden neb druhý z nedostatku řádného dohledu obviněn býti může, přestupku. Trest pro pomocníka: vězení jednoho týdne, po třetí degradování na učně. Trest pro majitele: 50 zl., po druhé 100 zl., po případě zjednání provisorů za něho (§§ 349, 350, 351, 352 tr. z.; §§ 614—617 voj. tr. z.). Vydají-li se v lékárně léky nesprávně neb zamění-li se, tresce se ten, kdo je vydal, pro tento přestupek vězením 1 týdně, při větší neb opětně se přihodivší nedbalosti vězením do 3 měsíců, které lze zostřiti (§ 553 tr. z. § 618 voj. tr. zák.).

Dle osnovy nového trestního zákona dopouští se přestupku, kdo ve přičině jedů a jiných zdraví škodlivých látek, léků, léčebných látek a tajných prostředků proti vydaným nařízením jedná. Trest: vězení neb pokuta do 500 zl. (§ 472 osnovy). Dále obsahuje osnova nové ustanovení, že přestupku se dopouští lékárník, který vydání léků bez dostatečných příčin odepre neb v naléhavých případech zdržuje (§ 465 osnovy).

Lékaři.

Lékaři jsou osoby, které na základě zákonné své způsobilosti lékařství z povolání provozují.

I. Způsobilost ku provozování lékařského povolání.

1. Jenom lékaři na rakouských universitách promování jsou oprávněni v jednotlivých zemích korunních své povolání provozovati (nejv. rozh. ze dne 3. prosince 1796 a dekr. dvor. kanceláře ze dne 3. listopadu 1808 č. 16.135). Lékařům na cizích universitách graduovaným jest jen tenkrát provozování lékařství v tuzemsku dovoleno, když k dosažení doktorské hodnosti v Rakousku potřebné vědomosti prokáží, při čemž ministerstvo vyučování v jednotlivých případech úlevy poskytnouti může (nař. ze dne 6. května 1850 č. 240 ř. z.); jinak dopustili by se nedovoleného provo-

zování praxe a musilo by se s nimi dle stávajících ustanovení trestního zákona naložiti.

2. Průkaz státního občanství rakouského (nař. ze dne 16. května 1884 č. 7004). Cizozemským oprávněným lékařům a ranhojičům jest provozování praxe v pohraničných krajinách dovoleno pod podmínkou, že předpisy v Rakousku platné při tom zachovávají budou (nař. ze dne 28. září 1837 č. 231 sb. z. s.). Diplom doktora lékařství na budapeštské universitě dosažený oprávnňuje ku provozování praxe v královstvích a zemích v říšské radě zastoupených; rovněž může se ranhojičům na uherských ústavech vycvičeným provozování praxe chirurgické povolití za těchže podmínek jako ranhojičům na tuzemských ústavech vycvičeným, vykáží-li se diplomem před rokem 1867 vydaným (výn. min. ze dne 15. prosince 1869 č. 184 ř. z.). Všichni lékaři jsou pod dohledem státní správy (zákon ze dne 30. dubna 1870 č. 68 ř. z.).

II. Práva a povinnosti lékařů.

1. Lékaři mají právo kdekoliv se usídliti a své povolání provozovati. Avšak každý lékař musí se u lékařské komory, v jejímž obvodu trvale se usadí, ohlásiti a každou změnu bydliště během 14 dnů oznámiti. Lékaři, kteří za svým povoláním na delší dobu mimo obvod příslušné lékařské komory se usadí (lázeňští lékaři) musí o tom zpravití jak svou komoru, tak i onu komoru, v jejímž okrsku se zdržovati hodlají (zákon ze dne 22. prosince 1891 č. 6 ř. z. z r. 1892).

2. Lékař jest povinen každému nemocnému přispěti; odepře-li lékař, aniž by mu zabráněno bylo, svoje lékařské povolání provozovati, nemocnému pomoc, jest příslušný úřad zmocněn proti němu úředně zakročiti (d. dv. kanc. ze dne 20. ledna 1832 č. 5981 dol. rak. sb. prov. č. 19).

3. Povinnost lékaře úřadu oznámení učiniti. K tomu jest lékař povinen:

a) když v lékárně některý lék chybně nebo špatně připraven byl (§ 349 tr. z. 2. odst. a § 614 2. odst. voj. tr. z.);

b) ve všech případech, kde lékaři při nemoci, poranění, porodu neb úmrtí podezření trestního činu se jeví (§ 359 tr. z. a § 628 voj. tr. z.);

c) každý lékař jest povinen osoby nakažlivou nemocí stížené, které léčí, příslušnému úřadu oznámiti; tato povinnost trvá ne jen v čas epidemie, nýbrž i za poměrů normálních (nař. gub. ze dne 31. prosince 1829 a 19. listopadu 1848, nař. min. ze dne 20. září 1857).

4. Lékař jest zavázán k mlčelivosti. Lékař, který tajemství osob, jeho péči svěřených, někomu mimo nadřízený úřad zjeví, dopouští se přestupku, který poprvé zákazem provozování praxe do dobu 3 měsíců, po druhé po dobu jednoho roku a po třetí úplným odejmutím praxe se trestá (§ 498 tr. z. a § 772 voj. tr. z.).

5. Právní výhody: Péče zdravotnická vyžaduje, aby ti, kteří se jí výhradně věnují, jistých povinností, kterým státní občan vyhnouti se nesmí, zákonem zbaveni byli. Lékař jest tudíž zbaven všeobecné občanské povinnosti v řízení vyšetřovacím jako soudní svědek vypovídati (§ 103 č. 3 tr. ř.), jakož i povinnosti porotčí (§ 4 odst. 4. zákona ze dne 23. května 1873 č. 121 ř. z.); lékař osvobozen jest od daně výdělkové (§ 2 pat. ze dne 31. prosince 1812 pol. sb. z. sv. 39). Posluchači lékařství slouží jako jedno- roční dobrovolníci pouze polovici roku ve vojště a další polovici roku po

dosažení diplomu doktorského jako zástupci asistenčních lékařů (§ 27 zákona ze dne 11. dubna 1889 č. 41 ř. z.).

III. Rozličné kategorie lékařů:

1. Ranhojiči byli jen až do konce roku 1875 nově připuštěni. Právo ku provozování ranhojičské praxe může jen na základě diplomu před rokem 1876 dosaženého přiznáno býti (§ 2 zák. ze dne 17. února 1873 č. 25 ř. z.).

2. Lékaři soudní jsou buď stále u soudu používáni, majíce stálé postavení ve státní službě, aneb bývají v jednotlivých případech jako tací přibírání. (Viz čl. Lékaři soudní.)

3. Zeměpanští okresní lékaři jsou trvale ustanovení orgánové zdravotní dotyčných hejtmanství (§ 7 zákona ze dne 30. dubna 1870 č. 68 ř. z. a § 1 zákona ze dne 24. listopadu 1876 č. 137 ř. z., viz čl. Lékaři okresní).

4. Vojenští lékaři mohou civilní praxi vykonávati v tom rozsahu jako lékaři civilní (č. gub. dekret ze dne 1. října 1848 č. 52.848 prov. sb. z.). Rovněž požívají lékaři na Josefinské akademii promovaní ať se ve skutečné službě vojenské nalézají, ať již z ní vystoupili, ve příčině civilní praxe těchže předností jako všichni ostatní lékaři (d. dv. kanc. ze dne 1. listopadu 1812 č. 16.151 sb. Krop.-Goutta*, sv. 32, s. 347).

5. Lékaři lázeňští, kteří z pravidla jen v místech lázeňských pro nemocné, tato místa navštěvující, praxi provozují.

6. Dle jednotlivých oborů, kterými se lékaři často výhradně zabývají, rozeznáváme ženské lékaře, dětské lékaře, oční a ušní lékaře a j. T. zv. zubní technické jsou na základě dv. d. ze dne 14. září 1842 p. sb. z. sv. XX. s. 241 oprávnění vyráběti umělé zuby a chrupy, nikoli však předsebráti operace v ústní dutině lidské. Překročení tohoto předpisu tresce se jako léčení pokoutní (nař. min. vn. ze dne 25. února 1849 č. 141 ř. z.). Dle živ. ř. jest toliko výroba umělých zubů a obchod jimi svobodnou živností, kdežto zubní technika náleží do oboru zubní vědy lékařské (výn. min. vn. ze dne 12. ledna 1887 č. 23.191).

7. Dle léčebních method rozeznáváme allopaty a homöopaty. Dle nař. min. vn. ze dne 27. května 1887 č. 67 ř. z. jest věsti o lékařích léčících dle metody homöopatické při politickém úřadě zvláštní seznam.

8. Obecní a obvodní lékaři. Obecní lékaři jsou pro jednotlivé obce ustanoveni. Ve příčině obcí, které žádných obecních lékařů nemají, jsou v jednotlivých zemích korunních ustanoveni obvodní lékaři pro více obcí, které vzhledem na vzdálenost jednotlivých obcí mezi sebou na komunikační a jiné rozhodující poměry v jeden obvod zdravotní sloučeny jsou. Odměna lékařů obecních vyplácí se z pokladny dotyčné obce; odměnu obvodních lékařů platí obce každého obvodu zdravotnického dle své poplatnosti. Obecní a obvodní lékaři jsou trvale ustanoveni, odborní orgánové, povolání ku spolupůsobení při vykonávání povinností ve směru zdravotní policie a mají jako takoví hodnost veřejných úředníků (§§ 3 a 4 zákona ze dne 30. dubna 1870 č. 68 ř. z.). Zařízení obecních, po případě obvodních lékařů upravuje řada zemských zákonů (zákon z. pro království české ze dne 23. března 1888 č. 9 z. z.; pro království dalmatské zemský zákon ze dne 27. února 1873 č. 10 z. z.; pro Istrii zemský zákon ze dne 19. března 1874 č. 8 z. z.).

IV. O d m ě n a.

O odměně lékařské není zvláštních zákonitých předpisů, takže užití dlužno tu ustanovení všeobecného občanského zákona o smlouvě námezdní. § 1163 o. o. z. stanoví, že předpisy o smlouvě námezdní též pro lékaře platí, pokud tito za své namáhání si odměnu výslovně nebo mlčky vyhradili. Úmluva však, kterou sobě lékař dříve, než ošetřování převezme, nemocným něco slíbiti dá, jest neplatná (§ 879 o. o. z.), jelikož jest každý lékař povinen bez odporu a se vši pílí a poctivostí každý lékařský výkon provést (instrukce ze dne 3. listopadu 1808 č. 16.135). Byla-li však odměna nikoliv nemocným samým, nýbrž třetí osobou — příbuznými nemocného — zajištěna, jest smlouva po právu platná. Otázku, má-li lékař nárok na odměnu, když tuto s dotyčnou stranou si vyjednal, lze z pravidla dle § 1152 o. o. z. jen kladně zodpověděti, jelikož v takovém případě soudce výši odměny stanoviti má; soudce musí však na to ohled bráti, že lékař oproti chudým osobám nárok na odměnu činiti nemůže a že jistá třída lékařů, jako obecní lékaři, okresní lékaři a j. již mocí svého úřadu od chudých osob, v jich obvodu onemocnělých, žádné odměny žádati nemohou.

V řízení konkursním požívají pohledávky lékařů a ranhojičů, pokud tito své nároky za námahu ve příčině dlužníka obecného neb oněch členů jeho rodiny, k jichž výživě tento jest povinen, neb čeledi v domácnosti tohoto se zdržující, ku platnosti přivádějí a pokud lékařská odměna ne déle jednoho roku ode dne vyhlášení konkursu neb, zemřel li dlužník obecný před vyhlášením konkursu, ode dne smrti jeho počítaje, nezaplacenou zůstala, pořadí 1. třídy konkursních věřitelů. Lékař není oprávněn žalobou větší honorář vymáhati, než který původně v účtu udán byl (roz. ze dne 15. června 1871 č. 3.473, sb. č. 4.204; ze dne 8. února 1871 č. 10.129, sb. č. 4.047; ze dne 20. října 1863 č. 5761 sb. č. 1815). Pro lékaře soudní jsou v civilním a trestním řízení, jakož i ve příčině jiných, při úřadech se vyskytujících lékařských výkonů stanoveny určité sazby (§§ 1 a nař. min. vnitra, min. sprav. a min. fin. ze dne 17. února 1855 č. 33 ř. z.). Za mimořádné výkony, které v sazbách uvedeny nejsou, stanoví vrchní zemský soud odměnu (§ 3 cit. nař.). Ohledně výkonů soudních lékařů mimo bydliště, mohou tito vedle odměny i náhradu za povoz a stravování žádati.

V. Zastoupení společných zájmů stavu lékařského. Za tím účelem byly zřízeny na základě zákona ze dne 22. prosince 1891 č. 6 ř. z. z r. 1893 lékařské komory.

1. O b o r p ů s o b n o s t i :

a) Ochrana společných zájmů, jakož i důstojnosti a vážnosti lékařského stavu;

b) odbývání porad ve příčině péče zdravotní a zdravotních zařízení a podávání příslušných návrhů zemskému úřadu (§ 3 cit. z.);

c) lékařské komory jsou též povinny o otázkách, v jich obor působnosti spadajících, na vybídnutí úřadů prohlášení neb dobrozdání podávati (§ 4 odst. 1 cit. z.);

d) k sezením zemské zdravotní rady, ve kterých se o zásadných lékařských záležitostech jedná, delegáty jako mimořádné členy vysílati (§ 4 odst. 3 cit. z.), ač-li zdravotní rada za to žádá.

2. Organizace lékařských komor. Každá lékařská komora sestává nejméně z 9 členů volených na 3 roky (§§ 5, 8 cit. z.). Každá komora volí ze svého středu představenstvo, z předsedy, jeho náměstka a nejméně ze 3 a nejvýše 7 členů představenstva sestávající (§ 9 cit. z.). Představenstvo obstarává běžné záležitosti, seznam lékařů, v jeho obvodu bydlících a zprostředkuje spojení s úřady, jinými lékařskými komorami a členy komory (§ 11 cit. z.). Představenstvo rozhoduje jako čestná rada v osobních roztržkách (§ 12 cit. z.). Dohled nad lékařskou komorou a její činností vykonává politický úřad (§ 14 cit. z.).

VI. Daň.

1. Daň výdělková. Jak již v odst. II. č. 5 podotknuto, jsou lékaři daň výdělkové sprostěni, k čemuž přispívá též okolnost, že je v jistém ohledu za úředníky státní považovati lze (dv. d. ze dne 14. ledna 1813). Lékaři, kteří si domácí lékárnu zřídí a léky proti zaplacení vydávají, musí z tohoto výdělku platiti daň výdělkovou (vým. zem. fin. řed. štýrsk. a il. ze dne 24. prosince 1851 z. z. r. 1852 pro Štýrsko).

2. Daň z příjmů. Lékaři vřaděni jsou do II. třídy daně z příjmů. Diety soukromých lékařů, pokud netvoří náhradu výloh cestovních a stravních za pobytu mimo bydliště, spadají též do II. třídy daňové.

VII. Ustanovení trestní.

1. Neoprávněné provozování umění lékařského neb ranhojičského po živnostensku (nedovolené léčení) tvoří přestupek, který trestá se vězením od 1 do 6 měsíců, po případě přečin, vzešla-li z toho smrt člověka, kterýžto přečin tresce se tuhým vězením od 6 měsíců do 1 roku (§§ 343, 335 tr. z. a §§ 608, 599 tr. z. voj.).

2. T. zv. chyba v léčení.

Lékař dopustí se chyby v léčení, když jsa v postavení, které jemu volné použití svých vědomostí a dovedností dovoluje, poškodí neb usmrtí nemocného péčí jeho svěřeného tím, že svým jednáním neb opominutím přijde do rozporu s pravidly umění lékařského všeobecně uznanými, ačkoliv případ správně rozpoznal aneb že při použití obyčejných vědomostí a dovedností správně rozpoznati a chyby se vystříhati mohl. Pojem chyby v léčení jest v moderním lékařství soudním dosud velmi sporným.

Dle zákona trestního dopouští se lékař činu trestního jen tehdy, když nemocného, jehož v léčení převzal, zanedbá tak, že skutečná škoda pro zdraví nemocného nastane (§ 358 tr. z.). Čin tento trestá se jako přestupek pokutou od 50 zl. do 200 zl. Dopustí-li se lékař při ošetřování nemocného takové chyby, která dokazuje jeho nevědomost, považuje se to, vzešlo-li z toho těžké poškození tělesné nebo dokonce smrt, za přečin, a lékaři kromě toho zakáže se další provozování lékařství až do té doby, kdy dokáže, že nedostatečné své vědomosti doplnil (§ 356 tr. z.). Lze tedy o tomto deliktu mluvit jen tehdy, když nevědomost lékařova jest hrubá, a má-li chyba, jíž se lékař dopustil, v zápětí těžké uškození na těle nebo smrt.

Dle osnovy nového trestního zákona jest každé kulposní poškození, tedy i poškození lehké, trestným. Pokutou až do 100 zl. trestá se ten, kdo nejsa k tomu oprávněn lékařské výkony po živnostensku předsebere. Týž trest stihne lékaře, kteří v případech, kde pomoc zjevně nutna jest a jinými lékaři poskytnuta býti nemůže, tuto bez dostatečné příčiny buď odeprou neb s ní otálí, ačkoli nutnost okamžité pomoci se-

znali, jakož i lékaře, kteří v předepsané lhůtě opomenou učiniti oznámení, ku kterým nařízením, v zájmu péče zdravotní vydanými, povinni jsou (§§ 446, 447 osnovy).

Lékaři obecní a obvodní.

Zdravotně policejní úkoly obce uvedené v §§ 3 a 4 zák. ze dne 30. dubna 1870 č. 68 ř. z. provádí tato svými vlastními orgány t. j. obecními neb obvodními lékaři (§ 1 zák. ze dne 23. února 1888 pro Čechy, týkající se organizace zdravotní služby v obci, § 1 zem. z. pro Moravu ze dne 10. února 1884 č. 28 z. z.). Lékaři ustanovení pouze pro jednu obec nazývají se lékaři obecními (městskými), naproti tomu slují lékaři pro více obcí společně ustanovení lékaři obvodními. Povinnost obcí k ustanovení těchto orgánů veřejného zdravotnictví vyslovena jest v § 1 shora zmíněného zákona zemského pro Čechy. V Čechách a na Moravě mají města s vlastním statutem, jakož i obce čítající nejméně 6000 obyvatelů, povinnost ustanoviti nejméně jednoho obecního lékaře (§ 2 cit. zák. pro Čechy a Moravu). Obce v Čechách nemající vlastního statutu neb čítající méně než 6000 obyvatelů mohou vlastního lékaře ustanoviti jen tehdy, mají-li k tomu potřebné prostředky a nepřekáží-li toto ustanovení organizaci zdravotní služby v ostatních obcích okresu; na Moravě těchto omezení není.

Svolení k ustanovení obecního neb obvodního lékaře udílí okresní zastupitelstvo ve srozumění s politickým okresním úřadem. Toto usnesení okresního zastupitelstva má potřebí schválení zemského výboru ve srozumění s politickým úřadem zemským (§ 2 cit. zák. pro Čechy). Obvodní lékaře ustanovuje v Čechách okresní zastupitelstvo ve srozumění s politickým úřadem okresním pro ony obce, které vlastního lékaře neustanovily. Takové obce tvoří jakýsi celek t. j. zdravotní obvod, při jehož stanovení dlužno míti zřetel ku vzájemné vzdálenosti jednotlivých osad, poměrům komunikačním, sídlu lékařovu a j. Hranice obvodu zdravotního, sídlo obvodního lékaře atd. ustanovuje okresní zastupitelstvo, jehož veškerá usnesení tohoto směru musí býti schválena zemským výborem a zemským politickým úřadem (§ 3 cit. zák. pro Čechy). Pro dobu nepřítomnosti obecního neb obvodního lékaře učiní opatření starosta neb výbor obecní (§ 4 cit. zák. pro Čechy).

Podobné zásady ovládají zákonodárství i ostatních zemí na říšské radě zastoupených.

§ 5 zem. zák. pro Čechy uvádí jakožto podmínky ustanovení obecním neb obvodním lékařem:

1. rakouské státní občanství;
2. právo ku provozování lékařské praxe;
3. mravní bezúhonnost;
4. znalost řeči i písma onoho po případě oněch zemských jazyků, kterým po případě kterými obyvatelstvo té které obce neb zdravotního obvodu mluví. Mezi uchazeči o místa tato mají doktoři veškerého lékařství přednost, z těchto pak ti, již složili zkoušku fysikátní a vykážati se mohou praxí v některé všeobecné nemocnici. Uchazeči o úřad obecního lékaře v městě s vlastním statutem musí vykážati odbytou zkoušku fysikátní.

Obvodní lékaře jmenuje v Čechách okresní zastupitelstvo (§ 6 al. 2 z. zák. pro Čechy), na Moravě shromáždění delegovaných (§ 8 al. 1 z. z. pro Moravu). Na Moravě totiž zastupuje obce v jeden zdravotní obvod spojené zvláštní shromáždění delegovaných, které tam ze svého středu